

**Міністерство освіти і науки України
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

**Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту
Кафедра обліку та аудиту**

ШИПІЛОВА ОЛЕНА АНДРІЇВНА

**Реферат
кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»**

**ОБЛІК ТА АУДИТ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА РАХУНКАХ В БАНКАХ
(ЗА ДАНИМИ ПРАТ «XXX»)**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(освітня програма «Облік і аудит»)

Науковий керівник: кандидат
економічних наук, доцент
Крутько Маргарита Анатоліївна

Харків – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних економічних умовах підприємства зацікавлені у підвищенні ефективності господарської діяльності. Здійснення цього важливого науково-практичного завдання вимагає удосконалення системи управління суб'єктом господарювання. Ефективність виробництва залежить не лише від того, наскільки сучасним є забезпечення технологічних процесів, а й від того, наскільки ефективним є інформаційне забезпечення основних бізнес-процесів з управління виробничою діяльністю. Успіх бізнесу залежить від правильної стратегії, визначеної керівником підприємства.

Важливим засобом одержання повної й достовірної інформації про ресурси, зобов'язання, результати діяльності підприємства та своєчасного подання цієї інформації користувачам є бухгалтерський облік. На базі інформації бухгалтерського обліку є можливість будувати динамічні моделі функціонування об'єктів управління, що допомагає керівникам підприємств правильно планувати, ефективно контролювати виробничу діяльність.

Успішне функціонування підприємства в ринкових умовах можливе лише за умов здійснення безперервного руху грошових коштів – їх надходження і витрачання. В сучасних умовах, коли у більшості підприємств грошових активів не вистачає, здатність підприємства виживати напряму залежить від уміння ними управляти. Даний вид активів є найобмеженішим на даному етапі, і управління ним безпосередньо впливає на розвиток підприємства і формування кінцевих результатів його господарської діяльності. Тому грошові активи потребують посиленої уваги до себе з боку керівних органів підприємства. Управління ними ґрунтується на обліку, організації й контролі за рухом грошових потоків, а також запасів грошових активів із точки зору ефективності платежів і оптимального забезпечення операційної діяльності підприємства фінансовими ресурсами.

Забезпечення ефективною платіжною дисципліною здійснюється за допомогою розрахунків готівкою, цінними паперами, безготівковими розрахунками. Важливо відмітити, що більша частина грошового обороту припадає на безготівковий оборот, який охоплює всі господарські сфери і забезпечує 90% розрахунків. Безготівковий грошовий оборот повністю здійснюється через банківські установи, де відкрито рахунки суб'єктів підприємницької діяльності, це свідчить

про те, що підприємство повинно мати вичерпну інформацію про кошти на рахунках, щоб ефективно їх використовувати.

Питанням обліку та аудиту грошових коштів на рахунках в банках приділили значну увагу в своїх працях зарубіжні та вітчизняні вчені: В.С. Андрієць, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Н.С. Барабаш, М.Д. Білик, А. Гален, О.В. Данилюк, Ю.О. Єрешко, В.Г. Кошельок, Т.Г. Маренич, С.І. Надточій, Л.В. Нападівська, О.М. Панченко, М.С. Пушкар, Л.О. Ситник, І. Спільник та ін. Проте, деякі питання обліку та аудиту грошових коштів, управління грошовими потоками підприємства залишаються і надалі актуальними та потребують подальших досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами.

Кваліфікаційна робота здійснювалась відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри обліку та аудиту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка за темою «Формування напрямів та механізмів підвищення ефективності агропромислового виробництва в умовах глобалізації», державний реєстраційний номер 0116U007411, згідно якої автором виконано опрацювання заходів з удосконалення обліку та аудиту розрахунків за виплатами працівникам на сільськогосподарських підприємствах.

Мета та завдання кваліфікаційної роботи. Метою роботи є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та аудиту грошових коштів на рахунках в банках в підприємствах агропродовольчої сфери.

Мета кваліфікаційної роботи обумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- розкрити склад грошових коштів;
- обґрунтувати економічну сутність та класифікацію грошових потоків;
- охарактеризувати види рахунків в банках та порядок їх відкриття, зміни та закриття;
- визначити сутність, мету та завдання аудиту грошових коштів на рахунках в банках;
- проаналізувати основні показники діяльності ПрАТ «XXX» ;
- охарактеризувати стан обліку касових операцій та грошових коштів на поточних рахунках в банку в ПрАТ «XXX» ;
- розкрити методику проведення аудиту грошових коштів на рахунках в банках та оформлення його результатів;

- обґрунтувати напрями удосконалення обліку та аудиту грошових коштів на рахунках в банках.

Об'єктом дослідження є господарські операції з обліку грошових коштів підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні й організаційні аспекти обліку грошових коштів на рахунках в банках підприємства.

Методи дослідження. З метою вирішення поставлених у роботі завдань дослідження проводилося із застосуванням загальнонаукових методів і емпіричних методичних прийомів економічної науки. При дослідженні теоретичних засад обліку грошових коштів використовувалися прийоми абстрактно-логічного методу (аналіз і синтез, індукція та дедукція, аналогія і зіставлення). В аналітичних дослідженнях застосовувалися методи порівняння, графічного зображення, табличного подання, групування. При розробці пропозицій щодо удосконалення обліку грошових коштів використовувалися методи причинно-наслідкового зв'язку та абстрагування.

Інформаційною базою дослідження були нормативно-законодавчі акти України, літературні джерела, первинні документи, реєстри синтетичного і аналітичного обліку, фінансова та статистична звітність ПрАТ «XXX».

Наукова новизна одержаних результатів полягає у обґрунтуванні теоретичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та аудиту грошових коштів на рахунках в банках на підприємствах агропродовольчої сфери. В процесі проведеного дослідження одержано наступні основні результати, що характеризують новизну, розкривають зміст роботи і виносяться на захист:

удосконалено:

- наукове тлумачення поняття «грошові кошти», яке на відміну від інших, розглядається як поняття бухгалтерського обліку, що відображає найліквідніші активи підприємства та може бути у формі готівки, коштів на рахунках в банку, депозитів до запитання. Дане визначення узагальнює виділені підходи до визначення грошових коштів та, на відміну від існуючих, воно включає в себе: сутність грошових коштів, напрями їх використання та кінцевий результат;

- визначення сутності поняття «грошовий потік», що, на відміну від інших трактувань, являє собою сукупність розподілених у часі надходжень і витрат грошових коштів, рух яких є одним з головних

об'єктів управління, пов'язаний з чинниками ліквідності та ризику, впливає на рух активів та капіталу підприємства, характеризується відносними розміром, напрямком і часом;

набули подальшого розвитку:

- методичні засади організації контролю, а саме: розроблено модель контролю за станом ведення бухгалтерського обліку, яка полягає у розподілі конкретних процедур між видами контролю з прив'язкою до етапів облікового процесу, з метою комплексного дослідження ефективності функціонування системи бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів;

- шляхи оптимізації грошових потоків підприємства, що представлені в структурно-логічній схемі, яка складається з 6 послідовних етапів: формування стратегії оптимізації грошових потоків, оптимізація грошових потоків за їх обсягами планового періоду, оптимізація грошових потоків у часі, реалізація управлінських рішень щодо оптимізації грошових потоків, аналіз досягнутих результатів і останній – коригування відповідних цільових параметрів розвитку підприємства;

- теоретико-методичні засади проведення аудиту грошових коштів на рахунках в банках шляхом, що висвітлені у програмі аудиту.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з обліку та аудиту грошових коштів на рахунках в банках. Результати дослідження прийняті до впровадження в ПрАТ «XXX» .

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні результати кваліфікаційної роботи обговорювалися на конференціях: II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції, присвяченій 90-річчю з дня заснування Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка «Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів» (м. Харків, ХНТУСГ, 30 жовтня 2020 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку економіки, фінансів, обліку та права» (м. Полтава, 21 листопада 2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною завершеною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення поставленого завдання.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 3 наукові праці загальним обсягом 0,43 д. а.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку літератури та додатків. Вона виконана на 127 сторінках комп'ютерного тексту, містить 18 таблиць та 6 рисунків. Список використаних джерел налічує 104 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні аспекти обліку та аудиту грошових коштів на рахунках в банках» розглянуто склад грошових коштів та завдання їх обліку; економічну сутність та класифікацію грошових потоків; види рахунків в банках; сутність, мету та завдання аудиту грошових коштів на рахунках в банках.

У другому розділі «Стан обліку та аудиту грошових коштів на рахунках в банках» розкрито організаційно-економічну характеристику підприємства; первинний, синтетичний і аналітичний облік грошових коштів на рахунках а банку; зміст, методику проведення аудиту грошових коштів на рахунках в банках.

У третьому розділі «Удосконалення обліку та аудиту грошових коштів на рахунках в банках» розкрито: удосконалення обліку грошових коштів на рахунках в банках; аудит в умовах застосування комп'ютерних технологій.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі розглянуто теоретико-методичні положення та запропоновано практичні рекомендації щодо удосконалення обліку та аудиту грошових коштів на рахунках в банках. Висновки і пропозиції, сформовані на основі результатів дослідження, полягають у наступному:

1. Визначено, що відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» грошові кошти (гроші) – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

2. В результаті дослідження сутності грошових коштів, встановлено що під даною категорією доцільно розуміти поняття бухгалтерського обліку, яке відображає найліквідніші активи підприємства та може бути у формі готівки, коштів на рахунках в банку, депозитів до запитання. Дане визначення узагальнює виділені підходи до визначення грошових коштів та, на відміну від існуючих, воно

включає в себе: сутність грошових коштів, напрями їх використання та кінцевий результат.

3. На основі розглянутих визначень грошового потоку сформульовано найбільш об'єктивне визначення поняття «грошовий потік». Таким чином, грошовий потік підприємства є сукупністю розподілених у часі надходжень і витрат грошових коштів, рух яких є одним з головних об'єктів управління, пов'язаний з чинниками ліквідності та ризику, впливає на рух активів та капіталу підприємства, характеризується відносними розміром, напрямком і часом. Формування грошових потоків на підприємстві характеризується різним рівнем їх значущості для забезпечення стабільності фінансово-господарської діяльності підприємства у короткостроковому та довгострокових періодах.

4. Проведено оцінку основних економічних та фінансових показників ПрАТ «ХХХ». В 2019 році підприємство спеціалізувалося на вирощуванні соняшника та зернових культур, питома вага яких в структурі товарної продукції склала відповідно 32,95 % та 26,25 %, а також на виробництві продукції борошномельно-круп'яної промисловості, питома вага якої в структурі товарної продукції склала 23,29 %. Валова продукція в постійних цінах в 2019 році в порівнянні з 2017 роком зменшилася на 2,1 % і склала 53816,2 тис. грн., товарна продукція за аналогічний період – зменшилася на 19,2 % і склала 119246,0 тис. грн. Площа сільськогосподарських угідь за 2017-2019 роки зменшилася на 20,3 % і склала 4790,3 га.

Середньооблікова чисельність працівників в 2019 році в порівнянні з 2017 роком зменшилася на 23,7 % і склала 158 чол., середньорічна вартість основних засобів зменшилася на 11,6 % і становила 79839,5 тис. грн., середньорічна вартість оборотних активів збільшилася на 40,6 % і склала 180922,0 тис. грн. В 2019 році збиток становив 45144,0 тис. грн. Рівень збитковості підприємства в 2019 році склав 6,2 %. Отже, підприємство має звужений тип відтворення.

5. ПрАТ «ХХХ» неліквідне та неплатоспроможне підприємство, так як всі показники не відповідають значенням, що рекомендуються. Підприємство не має достатньо оборотних активів для погашення своїх поточних зобов'язань.

6. Оборотність активів (коефіцієнт ресурсовіддачі) в ПрАТ «ХХХ» в 2019 році склав 0,43, що на 0,15 менше, ніж в 2017 році. Фондовіддача в 2019 р. складає 1,49, що на 0,14 менше в порівнянні з 2017 роком. Коефіцієнт оборотності оборотних активів зменшився на 0,49 і склав 0,66. Відповідно, період одного обороту оборотних активів

збільшився на 232 дні і склав 545 днів. Період погашення кредиторської заборгованості, днів в 2019 році в порівнянні з 2017 роком збільшився на 98 днів і склав 196 днів. За системою показників ділової активності підприємства можна зробити висновок, що ділова активність знижується.

7. В 2019 році ПрАТ «XXX» отримало збиток від реалізації продукції в розмірі – 7903,0 тис. грн. При цьому рівень збитковості реалізованої продукції склав 6,6 %. Збитковість витрат на реалізацію продукції (збитковість підприємства) в 2019 році склала 6,2%. Такі зміни характеризують зниження ефективності діяльності підприємства.

8. Підприємство у 2017 році отримало у результаті господарської діяльності (всіх видів) від'ємне значення чистого руху грошових коштів. У 2018 році чистий грошових коштів позитивний – 178,0 тис. грн, а вже у 2019 році знову від'ємне значення чистого руху грошових коштів 187,0 тис. грн., що навіть перевищило минулорічне позивне значення чистого руху коштів.

9. Чистий рух грошових коштів від операційної діяльності у звітному році в порівнянні з попереднім зріс на 46521,0 тис. грн, або у 3,3 рази. Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності у звітному році в порівнянні з попереднім зріс на 1815 тис. грн, або на 100,1 %. В 2019 році мало місце суттєве збільшення відтоку, пов'язаного з фінансовою діяльністю на 48701,0 тис. грн, що у 3,3 разів перевершувало надходження у попередньому році. Недостатність надходжень грошових засобів для покриття потреб підприємства зумовлює їх дефіцит.

10. Документальним відображенням формування облікової політики є Наказ про облікову політику. Для ведення бухгалтерського обліку в ПрАТ «XXX» створено бухгалтерську службу. Для зручності ведення облікового процесу на підприємстві використовується автоматизована форма обліку на основі програми «1С: Бухгалтерія 7.7». Це забезпечує високий рівень організації праці бухгалтерів; підвищує оперативність, точність та аналітичність облікової інформації; сприяє прискоренню документообігу та складання звітності.

11. Визначено, що усі записи у бухгалтерському обліку рух грошових коштів проводяться на підставі відповідних первинних документів. При здійсненні безготівкових розрахункових операцій ПрАТ «XXX» використовує систему «Клієнт-Банк».

12. Для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для

поточних операцій призначено рахунок 31 «Рахунки в банках», за дебетом якого відображається надходження грошових коштів, за кредитом – їх використання.

13. Обґрунтовано, що перспективною формою розрахунків між підприємством та його покупцями й замовниками є акредитив. Акредитив – це специфічна форма безготівкових розрахунків, при яких одна установа банку доручає іншій провести за рахунок спеціально заброньованих для цього грошових коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажені товари чи надані послуги. Форма розрахунків за акредитивами є засобом адаптації системи безготівкових розрахунків до економічних відносин в умовах кризової економіки. Облік акредитивів слід здійснювати на субрахунках 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» та 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті».

14. Обґрунтовано доцільність та визначено порядок запровадження в ПрАТ «ХХХ» зарплатного проєкту щодо перерахунку заробітної плати на рахунки працівників.

15. Запропоновано використання моделі контролю за станом ведення бухгалтерського обліку, яка полягає у розподілі конкретних процедур між видами контролю з прив'язкою до етапів облікового процесу, з метою комплексного дослідження ефективності функціонування системи бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів.

У цій моделі середовище контролю облікового процесу розділене на шість основних етапів контролю, для кожного з яких характерні особливі методи та прийоми перевірки, які полягають у контролюванні операцій руху грошових коштів та їх еквівалентів; вимірювання результатів; документального оформлення наявності та руху грошових коштів та їх еквівалентів; заповнення реєстрів; формування звітності про рух грошових коштів; прийняття рішень. На кожному з цих етапів здійснюється як початковий і наступний, так і оперативний контроль, які в сукупності формують 18 секторів контролю з притаманними завданнями та об'єктами. Застосування внутрішнього аудиту та обраної моделі контролю сприятиме більше ефективному управлінню грошовими потоками на підприємстві.

16. Визначено, що основу оптимізації грошових потоків ПрАТ «ХХХ» складає забезпечення балансу позитивних та негативних грошових потоків, адже негативно впливає на діяльність як дефіцитний так і надлишковий грошові потоки.

Запропоновано структурно-логічну схему оптимізації грошових потоків підприємства, яка складається з 6 послідовних етапів: формування стратегії оптимізації грошових потоків, оптимізація грошових потоків за їх обсягами планового періоду, оптимізація грошових потоків у часі, реалізація управлінських рішень щодо оптимізації грошових потоків, аналіз досягнутих результатів і останній – коригування відповідних цільових параметрів розвитку підприємства. Виконання всіх етапів цієї схеми забезпечить інтеграцію заходів оптимізації грошових потоків підприємств у загальну систему управління грошовими потоками, координує управлінські дії, а також підвищує ефективність фінансового управління підприємством.

17. Розроблено робочі документи аудитора, а саме: тест внутрішнього контролю грошових коштів на рахунках в банку, програму аудиту грошових коштів на рахунках в банку.

18. Запропоновано науково-практичні підходи до автоматизації аудиту грошових коштів на рахунках в банку з врахуванням розвитку сучасного інформаційного забезпечення та діючих нормативно-правових обмежень щодо використання окремих програмних продуктів та їх обслуговування, що діють в Україні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Шипілова О.А., Остапенко Ю.І., Ткаченко Ю.А. Інноваційні методи удосконалення документообігу на підприємстві. *Вісник студентського наукового товариства навчально-наукового інституту бізнесу і менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства*: збірник наукових праць. Харків: ХНТУСГ, 2020, № 2. С. 69-72.

2. Шипілова О.А., Ткаченко О.С. Роль та значення фінансово-господарського контролю в ринковій економіці. *Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів*: матеріали II Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф., присвяченої 90-річчю з дня заснування Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, 30 жовтня 2020 року / редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]; ХНТУСГ. Х.: «Стильна типографія», 2020. С. 178-180.

3. Шипілова О.А., Остапенко Ю.І. Інформаційні технології як елемент системи бухгалтерського обліку. *Сучасні тенденції розвитку економіки, фінансів, обліку та права*: збірник тез доповідей

АНОТАЦІЯ

Шипілова О.А. Облік та аудит грошових коштів на рахунках в банках (за даними ПрАТ «XXX»). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеню вищої освіти «Магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2020 р.

Кваліфікаційну роботу присвячено обґрунтуванню теоретичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та аудиту грошових коштів на підприємствах агропродовольчої сфери.

Розкрито склад грошових коштів, обґрунтовано економічну сутність та класифікацію грошових потоків, визначено сутність, мету та завдання аудиту грошових коштів на рахунках в банках. Розраховано показники організаційно-виробничої характеристики та фінансового стану ПрАТ «XXX». Розкрито стан обліку грошових коштів на підприємстві, що досліджується, та здійснено порівняння з нормативними методичними положеннями.

В роботі обґрунтовано наукове тлумачення поняття «грошові кошти», яке на відміну від інших, розглядається як поняття бухгалтерського обліку, що відображає найліквідніші активи підприємства та може бути у формі готівки, коштів на рахунках в банку, депозитів до запитання.

Запропоновано використання моделі контролю за станом ведення бухгалтерського обліку, яка полягає у розподілі конкретних процедур між видами контролю з прив'язкою до етапів облікового процесу.

Запропоновано структурно-логічну схему оптимізації грошових потоків підприємства.

Обґрунтовано доцільність та визначено порядок запровадження в ПрАТ «XXX» зарплатного проєкту щодо перерахунку заробітної плати на рахунки працівників.

Ключові слова: облік, аудит, контроль, грошові кошти, грошові потоки, управління грошовими потоками.

SUMMARY

Shipilova O. Accounting and audit of cash on bank accounts (according to the data of PJSC «XXX»). – Manuscript.

Qualification work for the Master's degree in specialty 071 «Accounting and taxation». – Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkiv, 2020.

Qualification work is devoted to the substantiation of theoretical and practical recommendations for improving the accounting and auditing of funds in the agri-food sector.

The composition of cash is revealed, the economic essence and classification of cash flows are substantiated, the essence, purpose and tasks of cash audit on bank accounts are determined.

Indicators of organizational and production characteristics and financial condition of PJSC «XXX» region were calculated. The state of cash accounting at the enterprise under study is revealed and a comparison with normative methodical provisions is made.

The paper substantiates the scientific interpretation of the concept of «cash», which, unlike others, is considered as a concept of accounting that reflects the most liquid assets of the enterprise and can be in the form of cash, bank accounts, demand deposits.

It is proposed to use a model of control over the state of accounting, which consists in the distribution of specific procedures between the types of control linked to the stages of the accounting process.

The structural-logical scheme of cash flow optimization of the enterprise is offered.

The expediency and the order of introduction in PJSC «Balakliya Bakery Reception Company» of the salary project concerning recalculation of a salary on accounts of workers are proved.

Key words: accounting, audit, control, cash, cash flows, cash flow management.